

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ АГРОТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА ВИНОГРАДАРСТВА
ТА ПЛОДООВОЧІВНИЦТВА

ДЕКОРАТИВНЕ САДІВНИЦТВО

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

МИКОЛАЇВ
2023

УДК 635.9
Д28

Друкується за рішенням науково-методичної комісії факультету агротехнологій Миколаївського національного аграрного університету від 12 жовтня 2023 р. Протокол № 4.

Укладачі:

М. О. Самойленко — доктор с.-г. наук, професор кафедри виноградарства та плодовоовочівництва, Миколаївський національний аграрний університет;

Р. М. Буцик — кандидат с.-г. наук, доцент кафедри плодівництва і виноградарства, Уманський національний університет садівництва

Рецензенти:

В. В. Заморський — доктор с.-г. наук, професор кафедри плодівництва і виноградарства, Уманський національний університет садівництва;

В. Г. Миколайчук — кандидат с.-г. наук, доцент кафедри рослинництва та садово-паркового господарства, Миколаївський національний аграрний університет.

А

- Абрис**(від нім. *Abriß* – креслення, план, нарис) — лінійне обрис предмета, контур дерева або чагарника. 2. План території, зроблений від руки, із зазначенням на ньому посадкових місць рослин, розташування споруд, доріг і т. п.точний план. 3. Просте, лаконічне зображення предмета, будівлі, його загальний вигляд як ескізу, нарис.
- Авеню** (від франц. *avenue* – під'їзна дорога) — широка вулиця, проспект, по обидва боки якої зазвичай садять дерева. 2. Широка, зазвичай обсаджена деревами вулиця (назва, прийнята у Франції, Англії, навіть деяких інших країнах).
- Аграф** (від франц. *agrafe* – гачок, затискач, пряжка) — стилізований рослинний мотив в оформленні садових партерів XVII...XVIII ст.Зазвичай має вигляд пучка гілок, листя, пелюсток, що виходять з однієї точки біля краю партеру.
- Альпінарій** (від нім. *Alpen*– Альпи; від кельт. *alp* – висока гора) — ділянка саду або парку, влаштована у вигляді кам'янистої гірки, на якій вирощують високогірну рослинність. 2. Садово-парковий пристрій, призначений для утримання рослин альпійського поясу гір. 3. Ділянка саду чи парку (зазвичай, як кам'янистої гірки) для вирощування гірських (альпійських) рослин. 4. Кам'янистий сад фантазійного стилю з високогірними рослинами та гірськими квітами. 5. Штучна гірка або схил із щебню, каміння та великих валунів з невеликими ділянками ґрунту між ними, призначена для вирощування альпійських рослин. 6. Кам'янистий сад, що відображає красу гірського ландшафту та його флору для якого характерне поєднання низькорослих альпійських рослин з водою, скелями. 7. Кам'янистий садок, що відбиває ландшафт гірської місцевості. 8. Композиція з високогірних рослин, що культивується в умовах, наближених до природних умов. 9. Кам'янистий сад-гірка, що нагадує гірський ландшафт зі скелями, розсипом каменів, низькорослими деревцями та чагарниками, альпійськими трав'янистими рослинами, що підкреслюють суворість та неповторність місцевості. 10. Альпійська гірка. 11. Штучний гірський ландшафт з водоймою або струмком (джерелом) у мініатюрі. 12. Ландшафтна споруда, в якій поєднуються кам'яні ділянки з рослинністю, що імітують у зменшеному вигляді гірські природні утворення з рослинними елементами. 13. Ділянка, на якій вирощують рослини, характерні для альпійського та субальпійського поясу, а також рослини-літофіти. 14. Різновид клумб, на якому є гірка з каменів.Зазвичай у середині альпійської гірки встановлюють великий камінь, що символізує гірську вершину, навколо розміщують каміння меншого розміру, з-поміж них висаджують рослини.Альпінарії вперше з'явилися у англійських пейзажних садах у XVIII ст.

Альтанка (від італ. *altana* – тераса на даху) — паркова споруда легкої ажурної конструкції, увита ліанами, призначена для відпочинку та захисту від сонця або дощу. 2. Легка архітектурна споруда, розташована, як правило, у саду або парку, з лавами та столом, призначена для захисту від дощу та прямих сонячних променів і служить для відпочинку та бесід. 3. Легка паркова споруда, часто з колонами і куполоподібним завершенням, що служить місцем відпочинку та прикрасою саду. 4. Відкрита будівля у парку або сквері, яка призначена для відпочинку. 5. Паркова відкрита споруда, покриття якої лежить на колонах або стовпах, призначена для створення тіні, захисту від дощу, а також для відпочинку, бесід, читання та настільних ігор. 6. Садово-паркова споруда, що представляє собою відкриту споруду для відпочинку, створення тіні, захисту від дощу. 7. Конструкція, що окремо стоїть, з холодним склінням або відкрита, де не передбачається внутрішнього обігріву. 8. Садова споруда різної форми та конструкції, нерідко обсаджується зовні кучерявими рослинами по периметру. 9. Спорудження невеликих розмірів, що складається з несучих елементів (наприклад, стовпів, колон та ін.) та покриття, призначене для короткострокового відпочинку.

Ампель (нім. *Ampel* – висяча ваза квітів; висяча лампа) — підвісний вазон, кошик, кашпо та ін. ємність для вирощування квітів. 2. Декоративний зовнішній підвісний контейнер для квітів. 3. Декоративний підвісний пристрій з кераміки, пластмаси, дерева, лози для розміщення квітів в інтер'єрі та на відкритому повітрі. 4. Підвісне кашпо.

Ампельні рослини (від нім. *Ampel* – висяча ваза для квітів; висяча лампа) — декоративні рослини зі звисаючими, стелиться або повзучими стеблами. 2. Декоративні рослини з кучерявими або спадаючими стеблами, що вирощуються в підвісних вазонах, кошиках спеціальної форми та ін. стеблами, що вирощуються в підвісних кашпо. 3. Декоративні рослини, з довгими пагонами, що звисають, культивуються зазвичай у висячих вазах-ампелях. 4. Кучеряві рослини для прикраси садово-паркових споруд (трельяж, пергола та ін.). 5. Рослини, які застосовуються для посадки у підвісні вази.

Ампір (від франц. *Style Empire* – Імперський стиль) — художній стиль епохи Наполеона I, що характеризується прагненням до монументальності та порядку художніх форм. Спирався на класицизм кінця XVIII ст. 2. Художній стиль, що зародився у Франції у першій половині XIX ст. (період імперії Наполеона I) і який панував в архітектурі до 1840-х рр.

Амплі (від нього *Ampel* – висяча ваза квітів) — підвісні горщики з піддоном для кучерявих рослин. 2. Підвісні ємності, в яких вирощують спадаючі рослини. 3. Ємності для вирощування ампельних рослин.

Амфітеатр (від грецьк. *amphi*– навколо, навколо, з обох боків і *theatron* – шаблі для глядачів, місце видовищ) — антична споруда для різноманітних масових видовищ (гладіаторських боїв, звірячого цькування і т. д.), що є круглим театром без даху. 2. Навколо круглої або овальної арени сходоподібно піднімаються ряди сидінь. 3. У стародавній римській архітектурі — видовищна споруда, що має у плані форму еліпса, у XVII...XVIII ст.— у вигляді декоративних споруд для проведення видовищних заходів. 4. У парках, виконаних у стилі Бароко, амфітеатром називали напівкругле завершення площі, протилежної палацу. 5. Шедеври світового ландшафтного оформлення Стародавнього Риму і Стародавню Грецію, мали круглу чи напівкруглу форму з ступінчастими місцями для глядачів. 6. Тип давньоримської споруди для видовищ. На відміну від давньогрецького **театрону**, в якому глядацькі місця розташовувалися півколом на схилі пагорба, **амфітеатри** являли собою два театрони — замкнуту круглу або овальну в плані споруду.

Арабеска (від італ. *arabesco* – арабська) — квітник або елемент квітника химерного рослинного малюнка, для створення якого використовуються декоративні трав'янисті рослини, формовані чагарники та нерослинний матеріал. 2. Старовинний елемент квіткового оформлення, що є неширокими звивистими лініями у формі вибагливих візерунків з низьких або ґрунтопокривних однорічних або багаторічних рослин. 3. Вигадливий орнамент лише з рослинних форм (стилізоване листя, квіти, стебла тощо), що становлять складні переплетення. 4. Однойменний квітник або складова його, виконана на основі геометричних візерунків, що використовуються в партерах і клумбах. 5. Орнамент із геометричних і стилізованих рослинних мотивів, що складно переплітаються. 6. Плоска або трохи піднята клумба невеликої площі, що зазвичай має звивисту форму, яка використовується для прикраси работок, партерів, кутів газонів з килимовими рослинами. 7. Невелика за площею, плоска або трохи піднята клумба, що нагадує за своїм зовнішнім виглядом та контурами листя, квіти, гірлянди. 8. Європейська назва складного східного середньовічного орнаменту, що складається з геометричних та рослинних елементів, що може включати каліграфічні елементи на арабіці. Широкого поширення набули арабески в епоху Відродження (початок XIV ст. – кінець XVI ст.).

Аранжування (від франц. *arranger* – упорядковувати) — мистецтво складання букетів з окремих рослин, гілок, зелених гірлянд, вінків, квітів, листя та розміщення у вазах та кошиках з метою оформлення інтер'єрів та фасадів паркових павільйонів. 2. Розташування квітів та листя у букеті, у вазах, кошиках, гірляндах, вінках. 3. Художній підбір

рослин для весняних квіткових композицій за формою, забарвленням та висотою.

Арборетум (від лат. *arbor* – дерево) — рід деревного розплідника, зібрання різних деревних порід, штучно розведених для будь-яких наукових чи садівницьких цілей. 2. Дендрологічний сад, призначений для акліматизації рослин із різних кліматичних зон. 3. Спеціально виділене місце у парку чи саду, для культивування екзотичних дерев. 4. Дендрарій, призначений для акліматизації флори з різних кліматичних зон. 5. Колекція деревних порід (спочатку створювався на навчання студентів, тому рослини розташовувалися за систематичним принципом). 6. Те саме, що **Дендрарій**.

Арена (від лат. *arena* – пісок) — кругла або овальна площадка, посипана піском, розташована в центрі давньоримського амфітеатру і відокремлена від глядачів спеціальною огорожею або ровом з водою. 2. Центральна частина давньоримських театрів, де відбувалися бої гладіаторів, кінні змагання тощо. 3. Спочатку центральна частина римського амфітеатру, де відбувалися бої гладіаторів;надалі — будь-яка відкрита споруда для публічних уявлень.

Арка (від лат. *Arcus* – дуга, вигин) — криволінійне, стрілчасте або напівкругле перекриття прорізів у стіні або прольотів між двома опорами: колонами, стовпами, пілонами і т. п. 2. Особливе перекриття, що спирається на дві вертикальні опори зазвичай напівциркульної абострілчастої форми. 3. Архітектурна споруда криволінійної форми, що служить для перекриття отвору у стіні або проміжку між окремими стінами. 4. Будь-яке напівкругле або криволінійне покриття прольоту, зробленого в стіні, або таке саме покриття проміжку між двома стовпами. 5. Тип архітектурної конструкції, дугоподібне перекриття отвору — простору між двома опорами — колонами, пілонами.

Аркада (від франц. *arcade* – склепіння) — ряд однакових арок, які спираються на стовпи або колони, що влаштовуються у вигляді відкритих галерей. 2. Композиція, що є безперервним рядом арок, що спираються на колони або стовпи. 3. Галерея з арок. 4. Архітектурна споруда з ряду однакових за формою та величиною арок, що спираються на стовпи або колони, що утворюють зазвичай галерею. 5. Крита, увита зеленню алея.

Аркадія (грец. Аркадія) — гірське місце у Стародавній Греції;вважалося місцем, у якому людина усамітнюється з природою, пізніше окрема територія в парку. 2. Зона в саду - якась асоціація з паралельним світом. 3. Місце безтурботного, щасливого життя, ідилічного щастя. 4. Щаслива Аркадія (від давньогрец. області Аркадії, яка в поезії зображувалася як країна, блаженного життя пастухів). 5. Утопічний ідеал, названий на честь давньогрецької історичної області;концепція недосяжної гармонії людини та природи.

Б

Бароко (італ. *barocco*; букв. – химерний, дивний, схильний до надмірностей) — художній стиль, який панував у Західній Європі з кінця XVI ст. до середини XVIII ст. для якого характерно: декоративна пишність, пластичність, химерність композиції, прагнення надати природним матеріалам (наприклад, рослинність, вода, рельєф тощо) архітектурні форми (наприклад, боскети, фонтани, тераси, підпірні стіни тощо). 2. Стиль у архітектурі кінця XVI в.— середини XVIII ст., що відрізняється декоративною пишністю. 3. Історичний художній стиль, заснований на незвичайному, новаторському використанні класичних архітектурних форм, насамперед, елементів ордерної системи.

Башта Палладіна (від лат. *Palladius* – належить Палладе) — характерний для англійських пейзажних садів садовий павільйон, виконаний у формах мусульманської архітектури.

Безвірусний посадковий матеріал (від *без* і лат. *virus* – отрута, отрута) — посадковий матеріал рослин, вільний від вірусних та мікоплазмових інфекцій. 2. Посадковий матеріал, отриманий вегетативним розмноженням маткових рослин, вільних від вірусних, вірусоподібних та бактеріальних інфекцій. Безпелюсткові яблуні — культурні форми яблуні з метаморфозами квіток.

Бельведер (від італ. *belvedere* – прекрасний вигляд; від лат. *bellus* – чудовий і *videre* – дивитися, оглядати) — ефектний візуальний зоровий акцент, у будь-якій ландшафтній композиції. 2. Спеціально обрані в парку точки огляду, розташовані або безпосередньо в самому саду або, наприклад, на балконі будинку, з яких відкривається найбільш ефектний вид на ландшафтну композицію. 3. Башточка, надбудова над будинком, кругла чи багатогранна у плані, для огляду навколишньої місцевості. 4. Вишка, надбудова над будинком або невелика окрема споруда на піднесеному місці, звідки відкривається вид на навколишній простір. 5. Місце для відпочинку в саду, парк, паркан, місце для відпочинку в саду, з видом на відпочинок, має терасу або павільйон. 6. Легка споруда на піднесеному місці, що дозволяє оглядати околиці. 7. У Франції зазвичай позначається альтанка чи павільйон наприкінці саду із гарним видом. 8. Бельведерами називаються багато палаців у Європі, які розташовані в особливо красивій місцевості.

Берсо, або **берса** (від франц. *bercer* – качати) — у ландшафтному мистецтві тонкі аорчні конструкції, увиті зеленню. 2. Склепінна алея, утворена за допомогою напівкруглих в'язаних каркасів, на яких стуляються крони дерев. 3. Ділянка саду, оточена склепінчастими алеями; характерний для садів та парків епохи Бароко. 4. Крита галерея з перекладин, встановлених на опори, вздовж алеї чи садової

доріжки. 5. Садово-паркова споруда, що складається з дерев'яного або металевого каркасу у формі тунелю та багаторічних рослин, що його обвивають; в середині — доріжка для прогулянок. 6. Аркова прогулянка закрита алея. 7. Крита алея, зелене склепіння якої утворюють гілки дерев, прив'язані до дерев'яного каркаса. У російських садах берсо називається огинала алея. Іноді **берсо** не зовсім чітко називають **трельяж**.

Бордюр садовий (від франц. *bord* – край) — живоплоти висотою до півметра. 2. Неширока смуга з низькорослих чагарників, однорічників або багаторічників, що оздоблює газони, майданчики, доріжки, квітники. 3. Вузькі лінійні посадки з одного або двох рядів низьких (не більше 50,0 см) квітучих чагарників або декоративно-листяних трав певного виду, що служать для обрамлення клумб, рабатов або доріжок, виділення малюнка у квітниках та партерах. 4. Вузька смужка землі з низькими декоративними рослинами, влаштована вздовж доріжки, газону, клумби. 5. Низька вузька смуга рослин, що обрамляє окремі ділянки в садах та парках. 6. Вузька смуга з низькорослих весняних рослин, що обрамляє доріжки, газони та інші об'єкти. 7. Вузькі та довгі смуги низькорослих декоративних рослин, що обрамляють доріжки, алеї, газони, стіни, галявини. 8. Вузька смуга із трав'янистих рослин або низького чагарника. 9. Розділювач із рослин між проїжджою частиною та тротуаром. 10. Розділювач між проїжджою частиною та тротуаром, представлений декоративними рослинами. 11. Вузька смуга з низькорослих трав'янистих або деревних рослин, що оздоблює клумбу, рабатку, газон, доріжку, партер у парках та садах. 12. Вузька смуга квіткових рослин (20,0...40,0 см), що облямовує клумби, партери, газони і т. п. 13. Квітник, що є кромкою для центральної клумби або що відмежовує функціональні зони на ділянці. 14. Вузька смуга низькорослих рослин, що оздоблює доріжки, квітники, партери.

Бордюри квітучі (від франц. *bord* – край) — смуги квітучих рослин шириною не більше 30 см, що облямовують різні типи посадок або доріг. 2. Бордюри, що вільно ростуть з чагарників. 3. Кущі, що вільно ростуть, заввишки не більше 0,7 м, посаджені в один або кілька паралельних рядів з інтервалами, що забезпечують щільне змикання крон.

Бордюри килимові (від франц. *bord* – край) — смуги квітучих рослин шириною не більше 30,0 см, що облямовують різні типи посадок або доріг з низьких (до 20,0 см) рослин з декоративним листям.

Бордюри, формовані з чагарників (від франц. *bord* – край; від лат. *formo* – творю, формую) — чагарники, що вільно ростуть, висотою не більше 0,7 м, посаджені в один або кілька паралельних рядів з інтервалами, що забезпечують щільне змикання крони з наступною формуванням (стрижка) за певною формою.

В

Вертикальне озеленення (від лат. *verticalis* – прямовисний) — вид озеленення з використанням ліан, що лазають або чіпляються. 2. Вид озеленення з використанням ліан або стрижених дерев, мета якого оформити, прикрасити фасади та стіни будівель, захистити від перегріву, шуму, пилу; створення зелених стін для ізоляції окремих ділянок саду одна від одної або від зовнішнього оточення. 3. Декоративне оформлення рослинами різних вертикальних поверхонь. 4. Озеленення фасадів будівель, паркових споруд та спеціальних пристроїв (наприклад, бані, трельяжі) деревоподібними ліанами та іншими кучерявими рослинами. 5. Різновид озеленення з використанням кучерявих рослин — ліан. Використовується як прикраси (наприклад, стіни будинків, альтанки, трельяжні стінки, перголи та ін.), так захисту будинків від пилу, шуму, перегріву.

Вертоград (від гот. *aurtigard* – сад, город) — давньоруська назва саду. 2. Старовинна назва саду, квітника, обгородженого парку, виконаного в регулярному або пейзажному стилі. 3. Церковнослов'янський садок. 4. Старовинна назва огороженого або плодового саду, який може мати квітник. 5. Символ раю.

Верту(ю)гаден, або **вертигалі** (від франц. *vertugardin* – зелений сад, галявина) — покритий газоном укіс, що обмежує регулярну ділянку парку. 2. Маленьке плоске піднесення у просторі газону з пологими укосами. 3. Напівкругле завершення композиційної осі з живоплоту, до якої підводить система невисоких терас, верхня з них прикрашається рослинами в діжках. 4. Прийом пластичного оформлення території, що характеризує підвищення рівних поверхонь майданчиків. 5. Невелике піднесене піднесення типу амфітеатру з напівкруглими опуклими сходами на тлі стриженої зеленої стінки. Використовується як сценічний майданчик, прикрашається скульптурою, вазами і т. п. 6. У садово-парковому мистецтві — вкіс зеленим укусом або «Зелений театр» — амфітеатр із напівкруглих у плані сходів, розташованих на схилі пагорба.

Г

Газон вільно зростаючий (від франц. *gazon* – дерн, трава; або від старонім. *Gaso* – луг) — покрита поверхнею, що вільно росте травою.

Газон культурний (від франц. *gazon* – дерн, трава; або від старонім. *Gaso* – луг) — ділянка землі зі штучно створеним покривом із трав'янистих рослин. 2. Трав'яний покрив, створений посівом насіння спеціально підібраних трав, що нерідко служить тлом для декоративних посадок та паркових споруд; м. б. самостійним елементом ландшафтної

композиції. 3. Ділянка землі з трав'янистим, зазвичай коротко і підстриженим покривом. 4. Поліпшений коротко стрижений трав'яний покрив. 5. Штучно створена ділянка з коротко постриженим трав'яним покривом. 6. Майданчик у саду, порослий низькою, але густою травою. 7. Трава на садових галявинах. 8. Штучні луки у саду. 9. Дерновий покрив із злакових або ґрунтопокривних рослин, що замінюють злаки. 10. Штучно створений покрив із трав. 11. Штучний дерновий покрив, ділянка, засіяна переважно злаковими травами з метою створення однорідного зелено-смарагдового фону для скульптури, архітектурних споруд, квіткових композицій та деревочагарникових груп. 12. Ділянка землі зі штучно створеним трав'янистим покривом, догляд за яким полягає в регулярній стрижці, поливанні та підживленні. 13. Плоский простір, який спеціально виділяється в парку або саду, і засіяний багаторічними злаковими травами. 14. Штучно створений із спеціальної комбінації насіння трав'яний покрив для певних ділянок ландшафту. 15. Штучний дерновий покрив із багаторічних злаків. 16. Низький дерновий покрив, що створюється штучно з багаторічних трав, в основному злаків (наприклад, тонконіг луговий, вівсяниця сиза та ін.). 17. Своєрідний штучний фітоценоз, що створюється шляхом вирощування різних рослин, переважно багаторічних злакових трав, що утворюють в результаті багаторічного розвитку щільний ґрунт, або дернину. Залежно від призначення культурні газони поділяються на декоративні (від лат. *decoro* – прикрашаю), спеціальні (від лат. *specialis* – особливий, особливий) та спортивні (від старофранц. *desporter*, літер. – відносити, відволікати від роботи); за місцем розташування розрізняють газони світлолюбні та газони тіньовитривалі, за методом пристрою — газони сіяні та газони рулонні.

Газон стрижений (від франц. *gazon* – дерн, трава; або від старонім. *Gasō* – луг) — покрита стриженою травою поверхня.

Газони декоративні (від франц. *gazon* – дерн, трава; або від старонім. *Gasō* – луг; від лат. *decoro* – прикрашаю) — площинні елементи садово-паркової композиції, що становлять основний фон території, що влаштовуються на об'єктах озеленення (наприклад, сади, парки, сквери, бульвари, лісопарки, лугопарки, мікрорайони житлової та промислової забудови); виділяють підтипи: газони лугові, газони звичайні, газони партерні, покривні газони, газони квітучі.

Газони звичайні (від франц. *gazon* – дерн, трава; або від старонім. *Gasō* – луг) — газони, що становлять найбільшу частину ґрунтового рослинного покриву садів та парків, бульварів, центральних районів лісопарків, внутрішньоквартальних територій, міжрайонних об'єктів.

Газони квітучі із включеннями різнотрав'я—див. Газони мавританські.

Газони лугові (від франц. *gazon* – дерн, трава; або від старонім. *Gasō* – луг) — покращений трав'яний покрив, що міститься в режимі лугових угідь, що допускає ходіння, ігри та відпочинок на траві. 2. Мальовничі паркові галявини вільного планування. 3. Природний луг із польовими квітами. 4. Газони, що влаштовуються на великих за площею територіях парків, лісопарків та лугопарків, як правило, шляхом покращення існуючих травостоїв природного походження.

Газони лугово-паркові — див. **Газони лугові**.

Газони мавританські (від франц. *gazon* – дерн, трава; або від старонім. *Gasō* – луг; від Мавританія (офіційно – Ісламська Республіка Мавританія) – держава в Західній Африці) — газони, що створюються посівом насіння газонних трав та квіткових рослин. 2. Пістряві газони з квіткових рослин або їх суміші з багаторічними травами. 3. Суміші газонних трав та однорічних квіткових рослин. 4. Садові майданчики, на яких висівають вузьколисті трави та польові квіти. 5. Газони, що створюються посівом злакових та квітучих рослин. 6. Покрита вільно зростаючою травою поверхня з домішкою квітів.

Газони партерні (від франц. *gazon* – дерн, трава; або від старонім. *Gasō* – луг; від франц. *par* – по, та *terre* – земля) — газони, що створюються в найбільш парадних місцях об'єкта озеленення, однорідні за забарвленням, густотою та висотою травостою. 2. Газони, що влаштовуються на площах, на передніх планах архітектурних композицій, навколо пам'ятників, фонтанів, декоративних водойм, що відповідають вимогам: протягом усього періоду вегетації зберігати однотонне забарвлення, мати густий, низький, рівномірно зімкнутий смарагдовий травостої кольору. Для створення партерних газонів застосовують багаторічні злакові трави низькорослих видів і форм з низько розташованим вузлом кушіння і високою інтенсивністю розвитку (наприклад, тонконіг луговий, костриця червона тощо).

Газони переносні (від франц. *gazon* – дерн, трава; або від старонім. *Gasō* – луг) — вид спеціальних газонів, які створюють дерновими пластинами з газонних кореневищних трав, що вирощуються в розплідниках на торфооснові, мішквині, а також іншими способами для швидкого влаштування або ремонту існуючих газонів, укосів, схилів тощо.

Газони покривні (від франц. *gazon* – дерн, трава; або від старонім. *Gasō* – луг) — газони, що влаштовуються в парках та лісопарках у місцях затінювання, для створення яких використовують трави тіньовитривалих видів.

Газони різнотравні (від франц. *gazon* – дерн, трава; або від старонім. *Gasō* – луг) — вид лугових газонів, де допускається природний травостій висотою не більше 60,0 ... 80,0 см.

Газони садово-паркові— див. **Газони звичайні**.

Газони спеціальні (від франц. *gazon* – дерн, трава; або від старонім. *Gasō* – луг; від лат. *specialis* – особливий, особливий) — газони, що влаштовуються на аеродромах, автостоянках, магістралях, вулицях, укосах гідротехнічних споруд та доріг, територіях промислових забудови, що виконують екологічну та санітарно-гігієнічну функції.

Газони спортивні (від франц. *gazon* – дерн, трава; або від старонім. *Gasō* – луг; від старофранц. *desporter*, літер. – відносити, відволікати від роботи) — газони, що влаштовуються на стадіонах, іподромах, тенісних кортах, майданчиках для ігор, мають дернину підвищеної міцності, еластичності, стійкості до частого скошування, механічних пошкоджень, здатні протистояти вертикальним проколам і розривам, що мають високу швидкість відновлення травостою. 2. Газони, призначені щодо спортивних змагань. 3. Газони на спортивних майданчиках, що створюються посівом сумішню насіння газонних трав, стійких до витоптування. 4. Газони, що характеризуються щільним еластичним дерновим покривом із стійких до витоптування злакових рослин.

Газонна система утримання ґрунту в садах (від франц. *gazon* – дерн, трава; або від старонім. *Gasō* – луг) — система залуження саду злаковими травами та підтримки травостою у вигляді газону шляхом частого скошування з залишенням подрібненої маси на місці.

Газонні трави (від франц. *gazon* – дерн, трава; або від старонім. *Gasō* – луг) — переважно багаторічні злаки, здатні формувати травостій килимового типу.

К

Квітник — ділянка (обмежена територія), на якій вирощують декоративні рослини (найчастіше це трав'янисті квіткові рослини, але можуть бути також чагарники і невеликі дерева). 2. Ландшафтний фрагмент у саду, що складається здебільшого лише з квітучих рослин (наприклад, клумба, рабатка, квітковий бордюр). Виділяють типи квітників: альпійська гірка (альпінарій), водний квітник, гравійний сад, декоративний город, клумба, композиція з хвойних рослин, міксбордер, партер, палісадник, рабатка, рокарій, квітковий годинник, квітник у сільському стилі та ін. форми, що включає ряд типів різної висоти трав, квітучих і з декоративним листям рослин (включаються іноді дерева, чагарники, трав'янисті багаторічники, що в'ються).

Квітник водний — водоймище з квітами. 2. Водойма, зазвичай обрамлена камінням невеликого розміру, в якому ростуть водні рослини.

Квітник модульний (від лат. *modulus* – маленька міра) — площа, засіяна квітами та декоративними рослинами по модулях, тобто повторюваними маленькими ділянками (наприклад, ромб, квадрат,

коло та ін.); між модулями розміщують газони чи різні доріжки. 2. Квітник, основою композиції якого є певний, часто перемежується стрічками, повторюваний геометричний елемент (наприклад, квадрат, прямокутник, ромб, тощо).

Квітник орнаментний — див. Партер.

Квітник парадний — див. Квітник партерний.

Квітник партерний (від франц. *par* – і *terre* – земля) — квітник, зазвичай перед входом в громадську будівлю або біля входу в парк або сквер у вигляді газону, на якому ростуть декоративні листяні квітучі рослини, що вписуються в єдиний ландшафт ансамбль.

Квітник позасезонний — квітник, в якому рослини підібрані так, що цвітіння окремих видів плавно змінюється протягом усього періоду вегетації (наприклад, галантуси, крокуси, проліски, нарциси, тюльпани, примули, іриси, півонії, люпини, аквілегії, амаранти, чорнобривці, петунії, немезії, гладіолуси, лілії, жоржини, цинії).

Квітник тематичний — див. Моносад.

Квітник у стилі кантрі (від англ. *country* букв. – сільський) — невелика упорядкована територія, схожа на природну ділянку сільської місцевості, де зазвичай розміщують національні елементи побуту. 2. Квітник, який включає дикорослі рослини, що ростуть у цій місцевості. 3. Квітник, представлений аборигенними рослинами. 4. Квітник у сільському стилі..

Квітникарство — декоративне садівництво, спрямоване на вирощування красивоквітучих рослин.

Клумба (від англ. *clump* – група дерев, кущів; лат. *clump* – букв. грудок) — група дерев та чагарників на відкритій галявині у пейзажному парку, сформована у вигляді кола чи овалу. 2. Грядка для квітів, зазвичай як будь-якої фігури, має замкнуту форму. 3. Невеликий квітник, найчастіше правильної геометричної форми (наприклад, коло, овал, квадрат, трикутник), нерідко як невеликого симетричного піднесення. 4. Піднятий над газоном та доріжками садовий квітник у вигляді замкнутої фігури. 5. Із середини ХІХ ст.— квітник у регулярному парку, розташований на перетині доріжок, перед головним входом до будівлі, біля п'єдесталу статуї. 6. Садова грядка з квітами у вигляді кола, овалу, квадрата, прямокутника або складнішої конфігурації. 7. Ділянка (зазвичай невелика за розмірами, нерідко вища порівняно з сусідніми ділянками) у формі геометричної фігури, кола, овалу, рідше прямокутника. 8. Квітник у формі будь-якої геометричної фігури. 9. Квітник симетричної форми (наприклад, круглий, квадратний, овальний та ін.), піднятий над рівнем навколишніх доріжок і газонів. 10. Основний об'єкт квітково-декоративного оформлення саду або парку у формі замкнутого компактного планувального елемента, засадженого квітучими, декоративно-листяними або змішаними групами рослин, різноманітної конфігурації (основні класичні форми

– коло та квадрат). До ексклюзивних видів можна віднести **вертикальні клумби**, які оформляються у вигляді тривимірної фігури або стінки; **клумби-панно** — в яких низькорослі рослини використовуються для створення якогось зображення, а незайнята частина — заповнюється квітучими однорічниками. За відсутності квітів або інших рослин ця ділянка не може бути віднесена до поняття клумба.

Клумби змішані (від англ. *clump* – група дерев, кущів; лат. *clump* – букв. грудок) — ділянки строгих геометричних форм (наприклад, круглі, овальні, квадратні та ін.), засаджені різною висотою квітами та рослинами з декоративним листям.

Клумби квіткові (від англ. *clump* – група дерев, кущів; лат. *clump* – букв. грудок) — клумби, засаджені будь-якими рослинами – однорічними з додаванням декоративно-листяних рослин, зимуючих та незимуючих багаторічників.

Клумби квіткові беззмінні (від англ. *clump* – група дерев, кущів; лат. *clump* – букв. грудка) — клумби, засаджені багаторічниками з додаванням однорічних рослин.

Клумби квіткові змінні (від англ. *clump* – група дерев, кущів; лат. *clump* – букв. грудок) — клумби, засаджені цибулинними та весняноквітучими дворічниками, а після їхнього відцвітання, засаджені однорічниками.

Клумби квітучі (від англ. *clump* – група дерев, кущів; лат. *clump* – букв. грудок) – ділянки строгих геометричних форм (наприклад, круглі, овальні, квадратні та ін.), засаджені квітами.

Клумби килимові (від англ. *clump* – група дерев, кущів; лат. *clump* – букв. грудок) — ділянки строгих геометричних форм (наприклад, круглі, овальні, квадратні та ін.), засаджені низькими (до 20,0 см) рослинами здекоративного листя.2. Клумби, засаджені квітучими низькими або декоративно-листяними рослинами.

Клумби літньо-осінні (від англ. *clump* – група дерев, кущів; лат. *clump* – букв. грудка) — сезонні квітники, які цвітуть з початку літа і до глибокої осені.

Клумби нерегулярні (від англ. *clump* – група дерев, кущів; лат. *clump* – букв. грудок; не і від лат. *regularis* – має силу правила, обов'язковий, правильний) — квітники, де рослини висаджені довільними групами, що утворюють природний вигляд.

Клумби овочеві (від англ. *clump* – група дерев, кущів; лат. *clump* – букв. грудок; не і від лат. *regularis* – має силу правила, обов'язковий, правильний) — клумби, засаджені одним видом або великим асортиментом овочевих культур.

Клумби партерні (від англ. *clump* – група дерев, кущів; лат. *clump* – букв. грудок; від франц. *par* – по та *terre* – земля) — клумби, що утворюють барвистий малюнок на великій плоскій поверхні.

Клумби партерні геометричні (від англ. *clump* – група дерев, кущів; лат. *clump* – букв. грудок; від франц. *par* – по та *terre* – земля; від грец. *gē* – Земля та *metreō* – вимірюю) — клумби на партері у виглядістрогих геометричних форм (наприклад, коло, овал, прямокутник, квадрат тощо).

Клумби партерні мереживні (від англ. *clump* – група дерев, кущів; лат. *clump* – букв. грудок; від франц. *par* – по та *terre* – земля) — клумби на партері, в основі яких використані зразки вишивки у вигляді кучерявих рослин та квіткових орнаментів.2. Клумби, що беруть за зразок мистецтво мереживної вишивки.

Клумби регулярні (від англ. *clump* – група дерев, кущів; лат. *clump* – букв. грудок; від лат. *regularis* – має силу правила, обов'язковий, правильний) — квітники, в яких рослини висаджені у формі візерунків, що повторюються.

П

Парк (від лат. *parricus* – загороду, відгороджене місце) – великий обгороджений сад з водоймищами, фонтанами, малими архітектурними спорудами, статуями, алеями.2. Ділянка землі для прогулянок, ігор, відпочинку з природною або посадженою рослинністю, алеями, водоймищами і т. д. небом. У Росії спочатку (XVIII ст.) термін означав природний гай або ділянку лісу з мальовничими алеями, галявинами, альтанками, ставками вільних обрисів, скульптурою і т.п.; за місцем розташування — загальноміські, районні, заміські; по рельєфу — заплавні, яружні, нагірні тощо.

Парк англійський — див. **Парк пейзажний**.

Парк ботанічний (від лат. *parricus* – загорода, відгороджене місце; від грец. дослідницької роботи в галузі ботаніки та рослинництва).

Парк вільний — див. **Парк пейзажний**.

Парк геометричний — див. **Парк регулярний**.

Парк дендрологічний (від лат. *parricus* – загорожа, відгороджене місце; від грец. *dendron* – дерево та *logos* – вчення) — природоохоронна установа, до завдання якої входять створення спеціальних колекцій рослин з метою збереження різноманітності та збагачення рослинного світу, а також здійснення наукової, навчальної та просвітницької діяльності. Правовий режим відрізняється двома особливостями: на території забороняється будь-яка діяльність, не пов'язана з виконанням його завдання та тягне порушення безпеки флористичних об'єктів; територія м. б. поділена на функціональні зони (наприклад, експозиційна, науково-експериментальна, адміністративна тощо).

Парк дитячий (від лат. *parricus* – загорода, відгороджене місце) — зелений масив, призначений для відпочинку, фізкультури, розваг, культурно-

освітньої та масово-політичної роботи серед дітей, головним чином шкільного віку.

Парк для прогулянок та відпочинку (від лат. *parricus* – загорода, відгороджене місце) — зелений масив у межах забудови населеного пункту, призначений для прогулянок та тихих форм відпочинку.

Парк заморський — див. **Парк регулярний**.

Парк зоологічний (від лат. *parricus* – загорода, відгороджене місце; від грец. *zoon* – тварина та *logos* – слово, вчення) — зелений масив, у якому у спеціальних спорудах розміщені тварини, які є базою для культурно-освітньої роботи.

Парк культури та відпочинку (від лат. *parricus* – загорода, відгороджене місце; від лат. *cultura* – обробіток, виховання, освіта, розвиток, шанування) — зелений масив, що забезпечує за розмірами, розміщенням у плані населеного пункту та природною характеристикою найкращі умови для відпочинку населення та організації певного комплексу масових культурно-освітніх, політичних заходів, фізкультури та розваг.

Парк ландшафтний — див. **Парк пейзажний**.

Парк національний (від лат. *parricus* – загорода, відгороджене місце; від лат. *natio* – плем'я, народ) — природний комплекс та об'єкт, що має особливу екологічну, історичну та естетичну цінність, призначений для використання в природоохоронних, просвітницьких, наукових та культурних цілях та для регульованого туризму. 2. Природоохоронна, еколого-просвітницька та науково-дослідна установа.

Парк неформальний — див. **Парк пейзажний**.

Парк пейзажний (від лат. *parricus* – загорода, відгороджене місце; від франц. *paus* – країна, місцевість) — тип парку, що характеризується мальовничим, асиметричним розташуванням об'єктів на кшталт природного ландшафту з галявинами, звивистими стежками, річками, озерами, що органічно вписуються в місцевість. 2. Парк, що характеризується вільним розташуванням доріг, алеї та інших елементів планування, зазвичай включає великі водоймища, галявини, гаї, організовані певну просторову систему. 3. Парк (або його частина) для прогулянок та споглядання «натуральної» природи.

Парк при санаторіях, будинках відпочинку, оздоровчих таборах школярів (від лат. *parricus* – загорода, відгороджене місце; від лат. *sano* – лікую, зцілюю) — зелений масив, призначений для відпочинку, фізкультури, культурно-освітньої роботи та лікувальних процедур.

Парк природний (від лат. *parricus* – загорода, відгороджене місце) — природоохоронна рекреаційна установа, території (акваторії) якої включає природні комплекси та об'єкти, що мають значну екологічну та естетичну цінність, і призначені для використання в природоохоронних, просвітницьких та рекреаційних цілях.

Парк регулярний (від лат. *parricus* – відгородження, відгороджене місце; від лат. *regulo* – наводжу в порядок, налагоджую) — тип парку, що характеризується геометрично правильним плануванням, стрижкою дерев і чагарників, наявністю партерних газонів, облямованих бордюром, іноді розташованих на партері клумби. 2. Парк, що має геометрично правильне планування, зазвичай з вираженою симетричністю та регулярністю композиції; характеризується прямими алеями, осями симетрії, квітниками, партерами правильної форми, стрижкою дерев і чагарників з наданням посадкам різноманітних геометричних форм.

Парк спортивний (від лат. *parricus* – загін, відгороджене місце; від. *desport* – забава, розвага, гра) — зелений масив, в якому розміщені споруди та майданчики для тренувань та змагань з різних видів спорту.

Парк формальний — див. Парк регулярний.

Парк французький — див. Парк регулярний.

Парки національні (від лат. *nātiō* – народження, походження, рід) категорія особливо охоронюваних природних територій, віднесена до таких з урахуванням особливостей їх режиму і статусу природоохоронних установ, що знаходяться на них. 2. Природоохоронні, еколого-просвітницькі та науково-дослідні установи; 3. Території (акваторії, природні комплекси та об'єкти), що мають особливу екологічну, історичну та естетичну цінність та призначені для використання в природоохоронних, просвітницьких, наукових та культурних цілях та для регульованого туризму.

Паркові споруди (від лат. *parricus* – загорода, відгороджене місце) — прикрашають паркову композицію споруди та пристрої, зведені штучно (наприклад, пагорби, мости, греблі, запруди, канали, водоймища, сходи, підпірні стіни, скульптурні групи, балюстради, пандуси тощо). 2. Зведені штучно споруди та пристрої, що прикрашають композицію (наприклад, павільйони, штучні пагорби, греблі, мости, запруди, причали, канали, канами з укріпленими берегами, штучні водоймища, великі скульптурні групи, сходи, підпірні стіни, пандуси, балюстради тощо).

Парнас (від хет. *parna* – святилище, храм, будинок) — насипний пагорб у садибному парку. 2. Пагорб з спіральною доріжкою, що обвиває його від основи до вершини, і видовим майданчиком (вершина може додатково акцентуватися окремо деревом, що стоїть, частіше дубом).

Партер (від франц. *par* – і *terre* – земля) — декоративна композиція на горизонтальній, іноді злегка заниженій площині, представлена як відкритий простір, оформлена газоном, квітником, водоймою, скульптурою. 2. Декоративна відкрита геометрично побудована композиція у горизонтальній площині з низьких рослин біля головних будівель, монументальних споруд, пам'яток, що утворює парадну частину регулярного парку. 3. Декоративна композиція на

горизонтальній площині із мінімальним використанням висотних елементів (наприклад, чагарники, дерева, скульптури). 4. Декоративна композиція, розташована на горизонтальній площині, що виконується з рослин, інертних матеріалів та води. 5. Площинна композиція газонів та доріжок парадної частини парку поблизу основної будівлі (палацу чи будинку). 6. Відкрита, що характеризується строгістю ліній і форм, частина парку, що добре оглядається, з газонами, квітниками, бордюрами, водоймами, чагарниковими групами, часто прикрашена скульптурами, фонтанами. 7. Садова композиція нарівні з площиною землі. 8. Орнаментний квітник. 9. Ділянка, на якій вирощують декоративні рослини, що утворюють візерунок (наприклад, орнамент, арабеска). 10. Відкрита частина простору у вигляді єдиного ансамблю, розташована на плоскому рельєфі, має геометрично правильну форму.

Партер англійський (від франц. *par* – і *terre* – земля; від Англія – острівна країна, що є найбільшою адміністративно-політичною частиною Сполученого Королівства Великобританії та Північної Ірландії на північному заході від континентальної Європи) — вид класичного трав'яного партеру, де зрідка використовуються квіттивисаджені у вигляді простого малюнка.

Партер бродері (від франц. *par* – по та *terre* – земля; від франц. *broderie* – вишивання) — вид партеру змішаного зі складним малюнком, зазвичай на тлі піску, виконаного з живих та неживих матеріалів. 2. Розкішний партер, утворений поєднанням квітів, трав, стриженого чагарника, різнокольорових доріжок, усипаних піском, товченою цеглою. 3. Партер, що нагадує щільну вишиту гладь на полотні, основними елементами якого можуть бути аграф, розета, волюта, пальмета, флерон. Характерний період розквіту класичного садового мистецтва кінця XVII в.початку XVIII ст.

Партер вишитий — див. **Партер змішаний**.

Партер візерунковий — див. **Партер змішаний**.

Партер водний (від франц. *par* – і *terre* – земля) — партер, представлений архітектурними формами у вигляді водяного дзеркала (водою); м. б. водні чи прибережні рослини.

Партер газонний (від франц. *par* – по та *terre* – земля; від франц. *gazon* – дерн, трава; або від старонім. *Gaso* – луг) — вид партеру трав'яного, в основі якого знаходяться однорідні, коротко та ретельно стрижені злакові трави.

Партер змішаний (від франц. *par* – і *terre* – земля) — садовий партер, представлений трав'яним газоном, квітковими і декоративними рослинами; м. б. облямівка з яскравих кольорів.

Партер квітковий (від франц. *par* – і *terre* – земля) — садовий партер, де значна частина площі відводиться квітучим рослинам.

Партер мереживний — див. **Партер змішаний**.

Партер набірно-орнаментальний (від франц. *par* – по та *terre* – земля; *набірно* та від лат. *ornare* – озброювати, споряджати, постачати необхідним) — вид партера змішаного, де поєднуються контрастне тло доріжок (наприклад, товчена цегла, вугілля, скло, кольоровий пісок, тощо) зі смарагдовою поверхнею стриженого газону; малюнок або вигадливий орнамент виконується з квітів та килимових рослин.

Партер парадний (від франц. *par* – і *terre* – земля; від лат. *paratus* – готовий) — вид змішаного партера, який, як правило, розташований біля головного архітектурного об'єкта і має найбільш ошатне і ефектне оформлення.

Партер розрізний (від франц. *par* – і *terre* – земля) — вид партеру квіткового, де на піщаному тлі розміщені красивоквітучі трав'янисті рослини; обрамлення м. б. у вигляді вічнозеленого стриженого чагарника (наприклад, самшит, ялівець та ін.).

Партер трав'яний (від франц. *par* – і *terre* – земля) — садовий партер, представлений рослинами, які відносяться до різних видів і життєвих форм.

P

Рослини (Plantae, Vegetabilia) — автотрофні організми, що використовують енергію сонця, тобто здатні до фотосинтезу (рослини з гетерофітним (від грец. *héteros* – інший, та *phyton* – рослина) харчуванням — паразити (від грец. *para* – навпаки; *sitos* – хліб, їжа), характерна анатомо-морфологічна ознака рослин — наявність у їхніх клітинах щільних оболонок та хлоропластів (або інших пластид). 2. Живі багатоклітинні організми, що самовідтворюються, здатні поглинати з навколишнього середовища найпростіші неорганічні сполуки і на їх основі в процесі фотосинтезу створювати органічні речовини.

Рослини ампельні — див. Ампельні рослини.

Рослини багаторічні — трав'янисті красивоквітучі або декоративно-листяні рослини, що ростуть на одному місці і зберігають декоративність протягом ряду років (наприклад, золотарник, дельфініум, ірис, флокс тощо). 2. Багаторічники.

Рослини бульбоцибулинні — трав'янисті рослини, багаторічною частиною яких є бульбоцибулина (наприклад, глідіолус, крокус, фрезія тощо).

Рослини версальські (від *ChâteaudeVersailles* – палацово-парковий ансамбль у Франції) — композиція з рослин, що знаходяться в контейнерах кубічної форми, сформована в різних варіантах топіарної стрижки; найчастіше використовується для заповнення розривів у бордюрах, парадних партерів.

Рослини ґрунтопокривні — група низькорослих трав'янистих і чагарникових рослин, що стелиться, володіють вегетативною рухливістю, здатних до активного захоплення нової площі і

утримування її за собою. 2. Переважно низькорослі та пагоноукорінюючі красивоквітучі та листяно-декоративні дикорослі багаторічники, що застосовуються для квітково-декоративного оформлення, як правило, на ділянках з екстремальними умовами проростання: пісковики, галечники, кам'яністі ґрунти, розташовані на сонячних експозиціях або в сонячних експозиціях, рокарій тощо). 3. Рослини, які за своїми декоративними властивостями та особливостями проростання використовуються в озелененні для утворення дерну на бідних, сухих ґрунтах, схилах, на затінених ділянках, насипах, а також у різних композиціях із квітів та каміння. 4. Виділяється в декоративному садівництві група низькорослих (найчастіше) рослин, що стелиться, що володіють властивістю активно захоплювати і утримувати нові площі (наприклад, барвінок, вербейник, настурція тощо).

Рослини дворічні — трав'яністі рослини, повний життєвий цикл яких становить від 12 до 24 місяців (наприклад, турецька гвоздика, наперстянка, мальва та ін.). 2. Дворічники.

Рослини деревні — багаторічні вічнозелені та листопадні рослини, стовбур та гілки яких утворюють деревину (наприклад, баобаб африканський, груша лісова, ялина звичайна тощо).

Рослини звисаючі — рослини, з вільно спадаючими стеблами, посаджені у стоячі або висячі вази (наприклад, дихотра, бекопа, хлоровітум тощо).

Рослини килимові — низькі декоративно-листяні або рясно квітучі трав'яністі рослини, кожна з яких у масі формує поверхню певного кольору. 2. Низькорослі (5,0...15,0 см), найчастіше стеленні трав'яністі рослини з різноманітно забарвленим декоративним листям, що використовуються в декоративному квітникарстві для створення квіткових орнаментів (наприклад, агератум, стахіс, фуксія тощо).

Рослини кімнатні — декоративні рослини, що вирощуються в житлових або виробничих приміщеннях. 2. Рослини, які вирощують у кімнатах та громадських приміщеннях (наприклад, алое, кактус, фікус тощо).

Рослини контейнерні (від англ. *contain* – вмщати) — дерева або чагарники, а також квіткові рослини, що містяться в ємкостях відповідних габаритів, які використовуються для створення пересувних садів на відкритих майданчиках та в інтер'єрах (наприклад, однолітники: алісум, бегона, настурція тощо; дворічники: віола, гесперис, лунарія тощо; багаторічники: лавр, лимон, мандарин тощо).

Рослини виткі — трав'яністі або дерев'яністі рослини, здатні підніматися більш менш високо над землею, обвиваючись стеблом навколо опори. 2. Здебільшого трави з дуже довгим стеблом, який може триматися вертикально сам собою, а обвивається навколо якоїсь підставки.

Рослини лазячі — трав'янисті або дерев'янисті рослини, здатні підніматися більш менш високо над землею, обвиватися стеблом навколо опори і утримуватися за допомогою вусиків, присосок, колючок тощо

Рослини однорічні — рослини, що досягають своєї декоративної цінності і дають насіння протягом одного вегетаційного періоду, а потім повністю відмирають (наприклад, агератум, лобелія, петунія тощо). 2. Літники. Рослини строкаті — рослини, у забарвленні листя яких два або більше квітів (наприклад, аквілегія, бадан, флокс тощо).

Рослини розеткові (від франц. *rosette*, зменшувальне від *rose* – троянда) — безстебельні рослини, що характеризуються сильно вкороченими міжвузлями та добре розвиненим листям, що утворює розетку, а також відсутністю листя на квітконосі (наприклад, маргаритка, молодило, хаворія тощо). 2. Трав'янисті рослини з сильно укороченим стеблом (наприклад, суниця лісова).

Рослини хвойні — деревні рослини з відділу хвойних, зазвичай вічнозелені, вкриті голкоподібним, лінійчастим або лускатим листям — хвоєю (наприклад, ялівець, ялиця, туя тощо).

Рослини цибулинні — трав'янисті рослини, багаторічною частиною яких є цибулина (наприклад, крокус, лілія, тюльпан тощо).

Рослини-солітерні — див. Солітер.

С

Сад — земельний масив або присадибна ділянка землі, зайнята багаторічними плодовими, ягідними та декоративними рослинами (насадженнями) — деревами та чагарниками. 2. Ділянка культивованої землі, засаджена фруктовими деревами, квітами, лікарськими рослинами. 3. Ділянка з плодовими рослинами, що культивуються. 4. Штучно створена рослинна спільнота багаторічних плодкових дерев. 5. Ділянка землі, на якій вирощують плоді рослини. 6. Ділянка землі, засаджена деревами, кущами, квітами. 7. Зелений масив, що використовується для відпочинку, окремих видів розваг та культурно-просвітницької роботи. 8. Територія з посадженими людиною плодовими деревами та чагарниками. 9. Сад представляється як у християнському, і у мусульманському світі раєм землі — «Едем». 10. "Сад це спроба створення ідеального світу взаємин людини з природою". Дмитро Сергійович Лихачов.

Сад аборигенний (від лат. *aborigine* – від початку) — ділянка землі зайнята рослинами місцевих сортів плодкових та ягідних рослин.

Сад альпійський (від нім. *Alpen* – Альпи; від кельт. *alp* – висока гора) — сад, що знаходиться тільки на природному кам'янистому схилі.

Сад аматорський ( ) — сад, який відрізняється своєю неповторною структурою, створюється садівником-аматором на невеликій ділянці з

метою збереження та вивчення рослин нових сортів та дикорослих форм.

Сад англійський (від *Англія* – острівна країна, що є найбільшою адміністративно-політичною частиною Сполученого Королівства Великобританії та Північної Ірландії на північному заході від континентальної Європи) — ландшафтна композиція, виконана в методах наслідування та імітації природного ландшафту, де присутні такі елементи як водоймища, Луки, групи дерев і чагарників, гаї, алеї, красиво спроектовані доріжки.

Сад аптекарський (від грец. *apotheke* – склад, комора) — сад, призначений для вирощування лікарських рослин.

Сад архітектурний (від грец. *archi* – старший і *tekton* – будівельник) — тип саду, в якому переважають садові будівлі, архітектурні та інші штучні споруди.

Сад барочний (від італ. *баросо*, букв. – химерний, чудернацький, дивний) — стиль саду, заснований на симетрії, що характеризується сильними центрами композиції, динамічністю, ілюзорністю, театральністю, використанням контрасту, поєднанням різних художніх форм. Виник в Італії наприкінці XVI ст., згодом поширився у Франції, де став відомий як сад **французький**, або **французький сад**.

Сад білий — насадження, представлені рослинами, у яких пагони, квіти та листя із сріблястим відтінком, не поміщають у групи, а рівномірно розміщують по зелених зонах саду, створюючи природний вигляд (наприклад, білий бузок, біла камелія тощо).

Сад болотний — окультурена заболочена територія, на якій ростуть різноманітні рослини, властиві перезволоженій місцевості. 2. Окультурена ділянка ландшафту, що характеризується надмірним зволоженням, вологолюбним живим ґрунтом.

Сад ботанічний (від грец. *battene* – рослина, зелена трава) — територія, на якій з науково-дослідною, освітньою та навчальною метою культивуються, вивчаються та демонструються колекції живих рослин різних частин світу та різних кліматичних зон. 2. Зелений масив, призначений для науково-дослідної та культурно-просвітницької роботи в галузі ботаніки, рослинництва та озеленення населених місць.

Сад веганський (від англ. *vegetarian* – вегетаріанець; перші три і останні дві літери англійського слова *vegetarian* – веган) — система ведення насаджень, при якій не використовується підневільна праця людини або тварин. Термін упровадив британський громадський діяч Дональд Вотсон (1944 р.).

Сад верховий — див. **Сад висячий**.

Сад висячий — прообраз сучасних пристроїв – висячі сади Семіраміди у Вавилоні – одне із семи чудес світу стародавнього світу. 2. Невеликий садок, розташований на даху, галереї, спеціальних кам'яних

опорах; має насипний ґрунтовий шар або особливі переносні ємності з рослинним ґрунтом для росту трав, квітів, декоративних чагарників, іноді дерев. 3. Сад, де контейнерна або малооб'ємна культура трав, квіткових рослин та чагарників, виставлена на даху будівель; у регіонах із континентальним кліматом має сезонний характер. 4. Сад, розташований на плоскій покрівлі, піднятій веранді, спеціальних кам'яних опорах, рідше на терасах.

Сад Вілландрі (від назви замку (шато) *Villandry*, Франція) — вишуканий сад-город, в якому гармонійно поєднуються декоративні та утилітарні рослини; показано кохання в чотирьох різних її проявах: **ніжність, пристрасть, непостійність, трагедія**.

Сад вузловий — деяка різновид партеру, у якому особлива роль відводиться низько підстриженим чагарникам у вигляді різних малюнків (наприклад, сплетення як кельтської символіки, що нагадують коси чи хали); простори між такими візерунками заповнюються гравієм, піском, цегляною крихтою тощо.

Сад вузькокронний ущільнений — насадження, що характеризується наступною схемою розміщення дерев: ширина міжрядь — 4,0 ... 5,0 м, відстань між деревами в ряду — 0,5 ... 1,0 м, висота крони — до 2,5 м.

Сад гібридний (від лат. *hibryda (hybrida)* — помісь) — сад, призначений для обробітку гібридних сумішей з метою проведення точного статистичного обліку розподілу за фенотипом нащадків, отриманих від відомих спеціально підібраних батьківських пар.

Сад гравійний (від лат. *glareosus* — піщаний) — засипані гравієм майданчики з точковими посадками рослин (зазвичай це представники степової та гірської рослинності). На відміну від рокарію, для гравійного саду не характерне використання великих каменів.

Сад декоративний (від лат. *decorāre* — прикрашати) — сад, представлений широким набором різновікових рослин плодкових та декоративних порід у безсистемній посадці; основне призначення — прикрашати присадибну ділянку, архітектурний ансамбль, місце відпочинку, площу, прилеглу до офіційної будівлі тощо. 2. Ділянка з культивованими декоративними та лісовими рослинами. 3. Об'єкт озеленення, що є територією, площею не менше 5,0...10,0 га, зайняту деревними та чагарниковими насадженнями, алеями, галявинами, квітниками, малими архітектурними формами. 4. Певна планувальна композиція, призначена для короточасного відпочинку, зазвичай включає естраду, ігрові майданчики, дитячий сектор, водоймища.

Сад експериментальний (від лат. *experimentum* — проба, досвід) — насадження, призначене для проведення дослідів, пов'язаних з вивченням нових конструкцій садів, агротехнічних прийомів з догляду за рослинами та ґрунтом, способів регулювання росту та плодоношення, особливостей взаємодії рослин із середовищем, а

також фундаментальних досліджень з приватної фізіології, біохімії, агрохімії та ін.

Сад екстенсивний (від лат. *extensivus* – розтяжний) — сад, у якому розріджене стояння дерев (до 600,0 шт./га) поєднується із застосуванням звичайного для даної зони мінімуму агротехнічних заходів, мета яких — підтримати досягнутий рівень зростання та плодоношення.

Сад етнографічний (від грец. *ethnos* – народ і *graphō* – пишу) — зразок стилізації дизайну, який представлений як декор і рішення простору в особливих формах: поєднання рослин, предметів побуту різних племен і народів, що відображають їх звичаї, матеріальну, духовну та суспільну культуру.

Сад загущений — будь-який тип саду, в якому на одиниці площі розміщено більше рослин, ніж зазвичай рекомендується для цієї зони плодівництва.

Сад зимовий — простір в інтер'єрі будівель (наприклад, хол, прибудова, галерея, що обігривається та ін.), художньо оформлений різними, переважно тропічними, рослинами в діжках, контейнерах або висадженими в ґрунт або спеціальні піддони; включають також декоративні елементи: кераміка, камінь, мініатюрні басейни, скульптура. 2. Одна з форм фітодизайну – художнього оформлення громадських інтер'єрів за допомогою рослин. 3. Велике застосоване приміщення або частина приміщення для вирощування екзотичних рослин.

Сад інтенсивний (від лат. *intēnsio* – напруга, посилення) — плодове насадження з високою потенційною продуктивністю (понад 1000,0 шт./га), де на одиниці площі застосовується великий обсяг праці та досягається висока ефективність виробництва. 2. Сад, котрим характерно: на одиницю витрачених коштів, праці та матеріалів припадає більший прибуток, ніж у подібних за конструкцією та призначення садах.

Сад італійський — див. *Сад ренесансний*.

Сад кам'янистий — кам'янистий сад, який стилізує природний пейзаж.

Сад кам'янистий — особливий вид квітника у вигляді складної архітектурної споруди, що імітує кам'янистий природний ландшафт. 2. Сад, що нагадує природний середземноморський ландшафт, композиційно представлений низькорослими посухостійкими рослинами, де особливе значення мають камені різної величини та форми. 3. Природний ландшафт, що стилістично тяжіє до середземноморського природного прибережного ландшафту, де каміння та гравій є основними компонентами композиції. 4. Великий за площею та видовим розмаїттям рокарій.

Сад кам'янистий геометричний (від грец. *ge* – земля і *metroo* – вимірюю) — кам'янистий сад, представлений у вигляді ряду терас, підпірних

стінок, водойм, сходів, доріжок і т. п. 2. Сад, в якому основні елементи пейзажу виконані з використанням каменів(наприклад, гірки, доріжки, стіни тощо).

Сад карликовий (від польс. *karlik* – людина невеликого зросту; від нім. *karl* – малюк) — сад будь-якої конструкції та будь-якого призначення, який відрізняється тільки тим, що рослини, що вирощуються в ньому, щеплені на слаборослі, головним чином вегетативно розмножуванні підщепи (наприклад, яблуна: (М 9, М 26, 62-396 тощо; груша: Айва 3, Айва Адамс тощо; слива: Піксі, В-1, Прунус-72 тощо).

Сад квітковий — сад, в якому представлено велику різноманітність квітів, які часто квітнуть у певну пору року (наприклад, сад квітів осені).

Сад класичний (від латів. *classis* – розряд, група) — сад, для якого характерні впорядковані посадки, прямі алеї та доріжки, виконані у строгих геометричних формах газони, клумби, прямолінійні квіткові бордюри. 2. Сад, виконаний у французькому стилі (у композиціях спостерігається симетрія). 3. Сад, котрим характерно: основні елементи композиції симетричні, впорядковані посадки, прямокутні форми газонів, прямолінійні квіткові бордюри, клумби, витримані в геометричних формах.

Сад колекційний (від лат. *colligere* – збирати) — колекція садових рослин (видів, сортів, форм) на окремому земельному масиві.

Сад короткого циклу експлуатації (від грец. *kyklos* – букв. колесо; від франц. *exploitation* – використання, отримання вигоди) — сад, що характеризується загущеним розміщенням рослин (3,5...3,75 x 0,5...1,0 м) скоропліднихвисоковрожайних сортів на карликових і середньорослих підщепах, що вегетативно розмножуються, з яких створюються суцільні крони ряду, або плодові стінки.

Сад лікарських трав — найчастіше багата експозиція лікарських рослин, планування яких походить від середньовічних монастирських садів Європи.

Сад луговий з горизонтальними гілками (від грец. *Horizon*, нар. п. *horizontos* – обмежує) — різновид лугового саду, що характеризується тим, що однолітки садять під кутом 30,0 ... 40,0 ° до поверхні ґрунту (15,0 ... 20,0 тис. штук/га) і відгинають до горизонтального положення.

Сад мавританський (від *Мавританія* (повна назва – Ісламська Республіка Мавританія) – держава в західній Африці) — оточений високими стінами сад у дворі, представлений водними композиціями та незначним асортиментом декоративних рослин.2. Сад у дворі з невеликим асортиментом рослинності (переважно в контейнерах), фонтаном, басейном.

Сад малий — обмежений простір (може займати територію 0,2...6,0 га, іноді до 10,0 га), розташований біля громадського, житлового чи промислового будинку та сформований за допомогою засобів ландшафтного дизайну.

- Сад мандариновий** (від санскрит. *mantrin* – високий китайський державний чин, радник, міністр) — мандаринова плантація. 2. Насадження, подані мандариновими деревами (*Citrus reticulata* Blanco).
- Сад маточний** — вузькоспеціалізований сад, у якому заготовляють вихідний матеріал для розмноження рослин.
- Сад міський** — ландшафтний об'єкт (наприклад, сквер, бульвар, внутрішньоквартальний двір тощо), де міське населення проводить своє дозвілля на відкритому повітрі.
- Сад могильний** — сад, що розміщується на місці поховання, де, згідно з релігійними поглядами, душі померлих після здійснення певних обрядів можуть виходити з могил і гуляти (м. б. невеликі павільйони, лави, улюблені речі померлих тощо).
- Сад модульний** (від лат. *modus* – міра) — невеликий простір саду або фрагмент парку, побудований на геометричній системі модулів, що повторюються через певні проміжки. 2. Квіткова композиція, що складається з елементів геометрично правильної конфігурації, що повторюються. 3. Прийом квіткового оформлення газонів на основі геометричної системи модулів із використанням різних видів рослин.
- Сад монастирський** (від грец. *monasthron* – відокремлене житло, келія; від *monas* – самотній і *threw* – оберігати) — маленький утилітарний сад у дворі монастиря, де виростають цілющі трави та овочеві культури в певних рослинних композиціях, в т.ч.(наприклад, троянди – образ Діви Марії, лілії – Благовіщення, тернина – страждання Христа).
- Сад на даху** — див. **Сад висячий**.
- Сад напівкарликовий** (від польсь. *karlik* – людина невеликого зросту; від нім. *karl* – малюк) — сад будь-якого типу і виду, що відрізняється від інших тільки тим, що дерева, що вирощуються, щеплені на насінневі або вегетативно розмножувані середньорослі підщепи (наприклад, яблуна: (М 7, ММ 102, 54-118, Ранетка пурпурова тощо; груша: Айва А, Айва В, ВА 29, груша сніжна тощо).
- Сад палацовий** — територія для відпочинку, що примикає до палацу, з безліччю гаїв, ставків і тінистих алей.
- Сад пальметний** (від франц. *palmette*; зменшуване *palme* – пальмова гілка; грецьк. *palma* – долоня) — насадження, в якому рослини сформовані за типом пальмет.
- Сад партерний** (від франц. *par* – по та *terre* – земля) — сад регулярного стилю з домінуванням газонних площ, квітників та водойм; дерева і чагарники зазвичай розташовують по периферії куртин та клумб, рослини піддають регулярній стрижці (наприклад, куля, куб, піраміда тощо).
- Сад пейзажний** (від франц. *pays* – країна, місцевість) — китайський або японський сади, що втілюють ідею поклоніння перед первозданною природою, красою її природного ландшафту; стверджують ідею розуміння рівноваги та гармонії, що існують у природі.

- Сад пересувний** — квіткове оформлення невеликої групи рослин у пересувних квіткарнях, що встановлюються в місцях, де з яких-небудь причин не можна висадити квіти (невеликі декоративні чагарники) у ґрунт.
- Сад пермакультурний** (від англ. *permanentagriculture* – перманентна агрокультура) — агрокультура саду з невичерпними ресурсами.
- Сад плодовий** — земельна ділянка, на якій вирощуються рослини плодкових культур. 2. Насадження плодової культури (групи плодкових культур), що обробляється з метою отримання плодів для вживання у свіжому та переробленому вигляді або заготівлі органів розмноження плодової рослини. 3. Ділянка землі, зайнята плодовими культурами. 4. Ділянка землі, зайнята багаторічними плодовими насадженнями. 5. Один із видів саду, в якому вирощуються фрукти, ягоди та горіхи. 6. Змішані насадження плодкових, горіхоплідних та ягідних культур.
- Сад покосовий** — див. Сад луговий.
- Сад поліциклічний** (від грец. *polys* – численний, великий і *kuklos* – коло, коло, кругообіг) — сад, в якому на карликових підщепах розміщується 70,0...100,0 тис. шт./га рослин, а циклічне ведення надземної частини забезпечує одержання врожаю через рік.
- Сад помологічний** (від лат. *rotum* – плід та грец. *logos* – слово, вчення) — насадження, в якому зібрана колекція оброблюваних та перспективних для певної еколого-географічної зони вітчизняних та інтродукованих сортів, форм та видів плодкових рослин. 2. Досвідчений сад з великим набором сортів плодкових та ягідних рослин, де ведеться їхнє виробничо-біологічне вивчення з метою подальшого поліпшення та відбору для виробництва.
- Сад придорожній** — насадження плодкових культур, яке розміщують уздовж шосейних, путівців та залізничних шляхів сполучення.
- Сад присадибний** — сад, розташований на невеликій ділянці, що примикає до садиби, служить для забезпечення власника фруктами, ягодами, власним матеріалом.
- Сад промисловий** — великий садовий масив, продукція якого призначена для ринку.
- Сад розваг** — відокремлений майданчик, де знаходяться концертний зал, зоопарк, звіринець, атракціони тощо.
- Сад ренесансний** (від лат. *renasci* – народжуватися знову, відроджуватися) — сад з класичними ідеалами порядку та краси для насолоди видом та запахом навколишнього ландшафту; стиль виник наприкінці XIV ст. на віллах Риму та Флоренції.
- Сад романтичний** (від лат. *romanus* – римський) — сад, в основі якого лежить марна споглядальність; насиченість території переважно тяжіє до італійським віллам XVII...XVIII ст. (мають бути, наприклад, сходи, фонтани, водоймища, місця усамітнення, різноманітність запашних і красивоквітучих рослин тощо).

Сад секретний — *див. Сад таємний*.

Сад середземноморський — невеликий затишний сад, розташований на злегка бугристій ділянці з використанням типової рослинності для Середземномор'я; також м. б. невелике каміння.

Сад середньорослий — будь-який тип саду, в якому рослини, що обробляються, характеризуються середньою силою росту за рахунок сортових особливостей або використання середньослабкорослих підщеп (наприклад, яблуна: М 2, ММ 104, 57-490 тощо; груша: Айва прованська, Айва R3 тощо, слива: Дружба, Сен-Жульєн тощо; вишня: ОЦ 13, ЛЦ 15, Санта Люція тощо).

Сад сильнорослий — будь-який тип саду, в якому рослини, що обробляються, характеризуються великою силою росту за рахунок сортових особливостей або використання сильнорослих клонових і насінневих підщеп (наприклад, яблуна: А 2, М 6, М 10, ММ 109, яблуна сливолиста тощо; груша: груша лісова, груша верболиста тощо).

Сад сільський — природний сад утилітарного призначення, в якому виділені тематичні ділянки (наприклад, палісадник, город, квітник, плодові дерева, ягідні чагарники, господарська зона тощо) з набором простих культур, що не потребують значного догляду; як малі архітектурні форми м. б. предмети сільського побуту та садове начиння.

Сад слаборослий — *див. Сад карликовий*.

Сад спуровий (від англ. *spur* — брахібласт; кільчатка, плодушка, плодуха, шпорець) — один з різновидів інтенсивного саду, в якому рослини оброблюваних сортів відносяться до спур і щеплені на середньо-і слаборослі підщепи, що вегетативно розмножуються.

Сад стланцевий — сад, в якому крона дерев розміщується в горизонтальній площі біля поверхні ґрунту.

Сад сухий — ландшафтна композиція з каміння, щебеню, піску.

Сад сировинний — великий промисловий сад, продукція якого реалізується як сировина для плодопереробних підприємств.

Сад стрічковий — тип саду, в якому рослини скороплідних сортів на карликових підщепах розміщені стрічками по 2...3 (іноді і більше) рядки в кожній (наприклад, (3,0...3,5+1,0...2,0)/2 × 1,0 ... 1,5 м).

Сад луговий — *див. Сад поліциклічний*.

Сад таємний (від італ. *giardinosegreto* — сад секретний) — невеликий сад, що здебільшого примикає до особистих апартаментів, спалень замку чи палацу, часто оточений стриженним чагарником. Частина саду, що нерідко влаштовується в відокремлених місцях, що є сусідами з особистими апартаментами палацу або замку; характерний для садів доби італійського Ренесансу.

Сад тінистий — простір, більша частина зони якого майже весь світловий день знаходиться в тіні чагарників та високорослих дерев. 2. Вид

декоративного саду, представлений тіньовитривалими рослинами, у якому більшість території протягом світлового дня переважно перебуває у тіні.

Сад тіньовий — сад, в якому перевага надається різноманітним тіньовитривалим рослинам (наприклад, трави та чагарники підліску тощо).

Сад у стилі «Бароко» — див. **Сад барочний**.

Сад у стилі «Модерн» (від франц. *moderne* – найновіший, сучасний) — сад, представлений у сучасному (з'явився на початку ХХ ст.) стилі, для яких характерно: плавні лінії вигнутих доріжок, розріджені посадки дерев і чагарників, невелике видове розмаїття рослин; м. б. малі архітектурні форми з металу, дерева, кераміки.

Сад французький — див. **Сад класичний**.

Сад французький, або сад геометричний, або сад формальний, або сад заморський.

Сад фруктовий – див. **Сад плодовий**.

Сад храмовий (від праслав. *chortь* (храмъ) – будинок) — великий за площею садок навколо культової будівлі, в якому крім дерев вирощують красивоквітучі рослини для релігійних церемоній.

Сад чайний (від кит. *cha-yeh* – чай у листі) — відкритий сад для відпочинку публіки (наприклад, розваг, чаювання тощо).

Сад ширококронний розріджений — насадження, яке характеризується наступною схемою розміщення дерев: ширина міжрядь — 8,0 ... 1,0 м, відстань між деревами в ряду — 8,0 ... 10,0 м, крони діаметром до 6,0 м.

Сад ширококронний ущільнений — насадження, яке характеризується наступною схемою розміщення дерев: ширина міжрядь 7,0...8,0 м, відстань між деревами в ряду — 2,5-4,0 м, висота крони — до 3,5 м.

Сад шпалерний (від італ. *spalla* – плече) — насадження, в якому рослини розміщуються на спеціально встановлених шпалерах, що складаються з опорних стовпів та кількох рядів дроту, натягнутого між ними.

Сад японський (від *Японія* (повна назва – держава Японія) – острівна держава у Східній Азії) — сад, що характеризується символічним відтворенням природи на невеликих просторах, тонкими витонченими лініями, які створюють у відвідувача певний стан споглядальності. Традиційне твір японського садово-паркового мистецтва, котрим характерно: точне відтворення природи на невеликих просторах, тонке акцентування елементів дизайну, створюють у відвідувачів певний стан споглядальності.

Сад-гірка — див. **Альпінарій**.

Сад-дерево — дерево, кістяк якого несе на собі гілки, що належать великому числу сортів цього ж виду рослин (поширений термін в аматорському садівництві).

- Саджанець на вегетативно розмноженій підщепі** — молода рослина, отримана шляхом щеплення щепи на вегетативно розмножену підщепу.
- Саджанець вегетуючий** — саджанець щеплений або кореневласний, який вирощується в контейнері, заповненому субстратом, і реалізується у стані вегетації.
- Саджанець з інтеркалярною вставкою** (від лат. *inercalarius* – вставний, додатковий) — саджанець, отриманий шляхом щеплення проміжного компонента на ділянку стовбура (інтеркаляр) між прищепом і прищепом.
- Саджанець кореневласний** — саджанець, отриманий шляхом окорінення частини рослини (наприклад, втеча, корінь, черешок тощо) або вирощений із насіння. 2. Саджанець, отриманий будь-яким способом розмноження (вегетативний або насіннєвий).
- Саджанець на карликовій підщепі** — молода рослина, отримана шляхом щеплення щепи на карликовий підщепу.
- Саджанець на насіннєвій підщепі** — молода рослина, отримана шляхом щеплення щепи на насіннєвій підщепі.
- Саджанець на середньорослій підщепі** — саджанець, отриманий шляхом щеплення щепи на середньорослу підщепу.
- Саджанець на сильнорослій підщепі** — саджанець, отриманий шляхом щеплення щепи на сильнорослу підщепу.
- Саджанець плодової [ягідної] культури** — молода рослина, отримана одним із способів вегетативного розмноження і призначена для використання як посадковий матеріал. 2. Молода рослина, вирощена для пересадки на постійне місце — у сад, парк, тощо. 3. Молода рослина, придатна для пересадки, що відповідає певним вимогам залежно від породи та умов даного району. 4. Молода рослина, отримана вегетативним (насіннєвим) розмноженням чи щепленням.
- Саджанець щепленої плодової [ягідної] культури** — саджанець, отриманий шляхом щеплення різними способами сорту щепи на відповідну підщепу.
- Саджанці елітні** (від франц. *elite* – найкраще, добірне) — високоякісний щеплений або кореневласний посадковий матеріал, призначений для закладки маточних та плодоносних насаджень.
- Сади у Стародавньому Єгипті** (від *Єгипту* (офіційно – Арабська Республіка Єгипет) – держава у Північній Африці) — розкішні комплекси з ставками, квітниками, статуями, тінистими алеями із фруктових дерев навколо храмів, палаців, особняків. 2. Оази в пустелі з культигенною рослинністю.
- Сади Єгипту** — *див.* Сади у Стародавньому Єгипті.
- Сади задоволення** — розкішний сад багатих єгиптян з часів Нового Царства (1550 р. до н. е. – 550 р. н. е.) з більш менш стандартним плануванням: у центрі розташовувався прямокутний ставок, який часто оточували

стінами або колонами, повитимивиноградними лозами та прикрашеними зображеннями людей, тварин та рослин.2. Суспільні розважальні сади в Стародавньому Єгипті (1550 до н.е. – 550 р. н.е.).

Сади корочанські (від *Короча* – місто в Білгородській області) — свого часу знамениті фруктові сади на околицях міста Корочі Курської губернії.2. Фруктові сади на околицях Корочі, нині Білгородської області, що здавна розводяться тут у великих кількостях і відомі смачними яблуками.

Сади ландшафтні Салюстія — *див. Сади Саллюстія*.

Сади Саллюстія (лат. HortiSallustiani) — колись розкішні сади в Стародавньому Римі, які раніше належали римському історику Саллюстію.2. Сади у формі стадіону або іподрому, які розташовувалися за тодішньою міською стіною перед Коллінською брамою на півночі міста біля підніжжя Квіріналу (найвищий із семи пагорбів Риму).

Сади Семіраміди (грец. Σεμίραμις – в акадській та давньовірменській міфологіях легендарна цариця Ассирії) — одне з Семи чудес античного світу, яке являло собою інженерну споруду у вигляді каскаду багаторівневих садів, де були висаджені різноманітні породи дерев, зеленої гори.2. Прообразом Висячих садів могли бути реальні верхові сади та іригаційні споруди у Вавилоні (одне із Семи чудес світу; приблизно VII ст. до нашої ери).3. Коректніша назва для цієї споруди — Висячі сади Амітіс (за іншими джерелами – мідійська царівна Аманіс); саме так звали дружину вавилонського царя Навуходоносора II (правив у 605...562 рр. до н. е.), заради якої сади були створені.

Садівник — спеціаліст з догляду за садом або будь-яким озелененим об'єктом.

Садівництво — сукупність рослинних галузей, завданням яких є вирощування багаторічних рослин з метою виробництва плодів для споживання у свіжому вигляді та забезпечення переробної промисловості сировиною (до садівництва належать, крім плодівництва, декоративне садівництво, чаївництво, тунгівництво та тутівництво). 2. Галузь рослинництва, основне призначення якого вироблятиме плоди для споживання у свіжому вигляді та сировину для переробки на соки, вина, джеми та інші численні види продукції. 3. Галузь рослинництва; вирощування плодів (плодівництво), декоративних (декоративне садівництво), у т. ч. кімнатних (кімнатне садівництво) рослин. 4. Галузь рослинництва, що займається обробіткою багаторічних плодівих або ягідних культур для одержання фруктів, ягід та горіхів (плодівництво); вирощуванням декоративних рослин (декоративне садівництво). 5. Галузь сільського господарства, що включає плодівництво, виноградарство, декоративне садівництво, чаївництво, тунгівництво, тутівництво.

- Садівництво кімнатне** — розділ садівництва, що спеціалізується на вирощуванні декоративних (рідше плодових) рослин у житлових приміщеннях.
- Садівництво формове** (від лат. *formo* – творю, формую) — культура плодових дерев, щеплених на карликових підщепах, штучних формах. 2. Вирощування плодових дерев на слаборослих підщепах у штучних формах, що забезпечує високу врожайність та декоративність. 3. Вирощування плодових та декоративних дерев у штучних, створюваних обрізанням крони формах (наприклад, піраміда, ваза, кордон, пальмета та ін.), що забезпечують урожайність та декоративність.
- Сад-лабіринт** (від грец. *labyrinthos* – споруда зі складним і заплутаним планом) — сад з низько стриженими живоплотом уздовж доріжок, що утворюють геометричні візерунки; простір між декоративними чагарниками м. б. заповнено гравієм, кольоровим піском або іншими сипучими матеріалами.
- Сад-ліс** — лісовий масив, де природно виростають дикорослі плодові дерева та чагарники, проте виконуються деякі заходи щодо догляду за рослинами (наприклад, санітарне обрізання, проріджування крони тощо), спрямовані на збільшення врожайності та підвищення якості плодів. Характерний Криму, Кавказу.
- Садова символіка** — (від грецьк. *symbolon* – символ, прикмета) — надання певного характеру композиції за допомогою деяких елементів, що несуть конкретну смислову, знакову функцію (в якийсь елемент ландшафту, вкладений літературний, міфологічний, містичний, релігійний або інший зміст). 2. Характеристика у композиції, яка досягається за допомогою деталей, щоб здійснити конкретні смислові та знакові завдання; території несуть різні сенси (наприклад, літературний, релігійний, вигаданий, містичний тощо.).
- Садове зодчество** — *див.* Ландшафтна архітектура.
- Садовий інвентар** — інвентар для догляду за садом, що використовується для стилізації ділянки, виконаної в сільському дусі (наприклад, лійки, глеки, граблі тощо).
- Садово-паркове мистецтво** — (від *садово-* та лат. *parricus* – загін, огорожа) — мистецтво створення садів, парків та інших озеленюваних територій; включає планування, розбивку садів і парків, підбір рослин для різних кліматичних зон і ґрунтів, розміщення та угруповання рослин у поєднанні з архітектурою, дорогами, водоймами тощо.
- Садозахисні лісові смуги** — лісові насадження у вигляді стрічок навколо та всередині садів, виноградників, плодових розсадників тощо для захисту ґрунту та сільськогосподарських культур від впливу несприятливих факторів. 2. Смуги з відповідних порід дерев, посаджені залежно від зони 2...4 ряду на зовнішні межі саду з метою захисту його від шкідливого впливу вітру, поліпшення умов для

життєдіяльності бджіл, накопичення снігу в зимовий період. 3. Один із видів захисних лісових насаджень. 4. Штучно створені лісові насадження у вигляді стрічок із рядів дерев (м. б. полезахисні, садозахисні, придорожні, балочні тощо). 5. Штучно створені посадкою або посівом насадження для захисту с.-г. угідь, ґрунтів, водойм, доріг, населених пунктів від несприятливих природних факторів. 6. Природні та створювані в садах захисні лісові насадження у вигляді стрічок. 7. Штучно створені лісові насадження у вигляді стрічок із рядів дерев та чагарників. 8. Спеціальні, за певною системою посаджені рослини деревних та чагарникових порід для захисту саду від шкідливої дії вітру.

Садообіг — система відтворення багаторічних насаджень, що забезпечує постійну заміну плодоносних садів у межах щорічної норми амортизації та підтримує науково обґрунтовану вікову структуру насаджень. 2. Перспективний план використання у часі як загальної площі, відведеної під сад, і окремих її ділянок.

Сад-чаїр (від кримськотат. *çayır*; чайир — гірський луг, сінокіс) — тип традиційного садового господарства в гірському та передгірному Криму, що є багаторівневим фітобіогеоценозом. 2. Лісовий сад, в якому ростуть без жодного догляду хвойні, плодові та декоративні рослини. 3. Лісовий сад, сформований протягом багатьох років великою різноманітністю плодових та лісових порід.

Сад-чинампас (ісп. *chinampas*; від науас. *chinamitl* — плавучі острови) — плавучий сад Мексики у вигляді невеликого острівця з деревних гілок і очерету, на поверхні якого насипана земля і вирощуються різні рослини.

Салони садово-квіткові (від італ. *salone* — велика зала) — виставки, присвячені садово-квітковому напрямку; вперше подібні заходи відбувалися в англійському маєтку Чезвик (1829 р.).

Т

Торіарія (від лат. *topia* — фреска із зображенням ландшафту; або грецьк. *topis* — садива) — декоративні композиції з підстрижених чагарників та великих дерев, тобто коли рослинам надають форму скульптур, архітектурних споруд і навіть тварин. 2. Садівництво взагалі.

Я

Яйла (*yaylaq* від тюрк. *яй*, — літо) — високогірне літнє пасовисько.

Довідкова бібліографія

1. Барна М. М. Ботаніка. Терміни. Поняття. Персоналії. Київ : Видавничий центр «Академія», 1997. 272 с.
2. Бондаренко А. О. Ілюстрований термінологічний словник / А. О. Бондаренко. Київ : Урожай. 1994. 112 с.
3. Ілюстрований довідник з морфології квіткових рослин. Навчально-методичний посібник / С. М. Зиман, С. Л. Мосякін, О. В. Булах, О. М. Царенко, Л. М. Фельбаба-Клушина. — Ужгород: Медіум, 2004. 156 с.
4. Ілюстрований довідник з морфології квіткових рослин. Навчально-методичний посібник / С. М. Зиман та ін. Київ : Фітоцентр, 2012. 176 с.
5. Вакал А. П., Литвиненко Ю. І. Садівництво : навчальний посібник. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2023. 102 с.
6. Самойленко М. О., Самойленко Т. Г. Садівництво : словник термінів. Миколаїв : Іліон, 2023. 416 с.

Довідкове видання

ДЕКОРАТИВНЕ САДІВНИЦТВО

Термінологічний словник

Укладачі : Самойленко Микола Олександрович
Буцик Роман Миколайович

Формат. 60x84/8. Ум. друк. арк. 5,00

Тираж 100 прим. Зам. № _____

Надруковано у науково-видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Г. Гангадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.

*****
2023